Συλλογή της Νομολογίας

ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΕΙΣΑΓΓΕΛΕΑ
NIILO JÄÄSKINEN
της 16ης Ιουλίου 2015 [1]

Υπόθεση C-617/13 P

Repsol Lubricantes y Especialidades, SA (πρώην Repsol Lubricantes YPF y Especialidades, SA)
Repsol Petróleo, SA
Repsol, SA
κατά

Ευρωπαϊκής Επιτροπής

«Αίτηση αναιρέσεως — Συμπράξεις — Ισπανική αγορά της πίσσας οδοποιίας — Έννοια των πραγματικών περιστατικών "τα οποία αγνοούσε προηγουμένως" η Επιτροπή, κατά το σημείο 23, τελευταίο εδάφιο, της ανακοινώσεως της Επιτροπής περί μη επιβολής ή μειώσεως των προστίμων σε περιπτώσεις συμπράξεων»

I – Εισαγωγή

1. Με την αίτηση αναιρέσεως που άσκησαν, οι Repsol Lubricantes y Especialidades, SA, Repsol Petróleo, SA, και Repsol SA (στο εξής: Repsol κ.λπ.) ζητούν από το Δικαστήριο την αναίρεση της αποφάσεως του Γενικού Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης Repsol Lubricantes y Especialidades κ.λπ. κατά Επιτροπής (T-496/07, στο εξής: αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση) [2], με την οποία το Γενικό Δικαστήριο απέρριψε την προσφυγή τους με αντικείμενο την ακύρωση της αποφάσεως C(2007) 4441 τελικό της Επιτροπής [3] (στο εξής: επίδικη απόφαση) καθώς και το επικουρικό αίτημα μειώσεως του προστίμου που τους επιβλήθηκε με την απόφαση αυτή [4].

2. Όπως ζήτησε το Δικαστήριο, οι παρούσες προτάσεις θα περιοριστούν στην ανάλυση του δευτέρου λόγου αναιρέσεως, ο οποίος θέτει, κατ' ουσίαν, ζήτημα ερμηνείας της ανακοινώσεως της Επιτροπής περί μη επιβολής ή μειώσεως των προστίμων σε περιπτώσεις συμπράξεων (καρτέλ), όπως ίσχυε το 2002 [5] (στο εξής: ανακοίνωση περί επιεικείας του 2002).

1 — Γλώσσα του πρωτοτύπου: η γαλλική.

2 — EU:T:2013:464.

3 — Απόφαση της 3ης Οκτωβρίου 2007, σχετικά με διαδικασία εφαρμογής του άρθρου 81 ΕΚ [υπόθεση COMP/ 38.710 — Άσφαλτος (Ισπανία)].

4 — Για κάθε ενδεχόμενο, υπενθυμίζω ότι η παρούσα υπόθεση αποτελεί μία από τις πλείονες αιτήσεις αναιρέσεως που ασκήθηκαν ενώπιον του Δικαστηρίου κατά των αποφάσεων του Γενικού Δικαστηρίου σχετικά με την επίδικη απόφαση. Οι στοχευμένες προτάσεις μου στην υπόθεση C-603/13P, Galp Energía España κ.λπ., η οποία εντάσσεται στις ανωτέρω υποθέσεις, θα αναπτυχθούν στις 16 Ιουλίου 2015.

5 — Ανακοίνωση της Επιτροπής περί μη επιβολής ή μειώσεως των προστίμων σε περιπτώσεις συμπράξεων (ΕΕ 2002, C 45, σ. 3).

II – Το νομικό πλαίσιο

3. Στον τίτλο Β της ανακοινώσεως περί επιεικείας του 2002, που φέρει τον τίτλο «Μείωση του ύψους του προστίμου», το σημείο 23 προβλέπει τα εξής:

«Σε κάθε οριστική απόφαση που εκδίδει μετά το τέλος της διοικητικής διαδικασίας, η Επιτροπή θα προσδιορίσει:

α) κατά πόσον τα αποδεικτικά στοιχεία που παρέσχε μια επιχείρηση σε μια δεδομένη χρονική στιγμή αντιπροσώπευαν σημαντική προστιθέμενη αξία σε σχέση με τις αποδείξεις που η Επιτροπή είχε τότε στην κατοχή της·

β) το επίπεδο της μείωσης του προστίμου του οποίου θα τύχει μια επιχείρηση [...].

Προκειμένου να προσδιορίσει το επίπεδο της μείωσης του προστίμου εντός των παραπάνω ορίων, η Επιτροπή θα λάβει υπόψη της τη χρονική στιγμή κατά την οποία τα αποδεικτικά στοιχεία που πληρούν την προϋπόθεση του σημείου 21 υποβλήθηκαν και τον βαθμό της "προστιθέμενης αξίας" που αυτά τα στοιχεία αντιπροσωπεύουν. Η Επιτροπή μπορεί επίσης να λάβει υπόψη της τον βαθμό και τη διάρκεια της συνεργασίας της επιχείρησης μετά την ημερομηνία υποβολής των αποδεικτικών στοιχείων.

Επιπλέον, εάν μια επιχείρηση παράσχει αποδεικτικά στοιχεία σχετικά με πραγματικά περιστατικά τα οποία αγνοούσε προηγουμένως η Επιτροπή και τα οποία έχουν άμεση σχέση με τη βαρύτητα ή τη διάρκεια της πιθανολογούμενης σύμπραξης (καρτέλ), η Επιτροπή δεν θα λάβει υπόψη τα στοιχεία αυτά κατά τον καθορισμό του ύψους του προστίμου που θα επιβάλει στην επιχείρηση που παρέσχε τα εν λόγω αποδεικτικά στοιχεία.»

III – Το ιστορικό της διαφοράς

4. Το ιστορικό της διαφοράς εκτέθηκε στις σκέψεις 1 έως 91 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως στην οποία και παραπέμπω.

5. Καθόσον είναι χρήσιμο, αρκεί να υπομνησθεί ότι, στις 20 Ιουνίου 2002, η British Petroleum (στο εξής: BP) υπέβαλε αίτηση επιεικείας επί τη βάσει της ανακοινώσεως περί επιεικείας του 2002, όσον αφορά το σύνολο των συμφωνιών που αντιβαίνουν στο άρθρο 101 ΣΛΕΕ, στην αγορά πίσσας διεισδύσεως για ασφαλτοστρώσεις στην Ισπανία[6]. Στις 31 Μαρτίου 2004 οι Repsol κ.λπ. υπέβαλαν αίτηση μειώσεως του προστίμου επί τη βάσει της ίδιας ανακοινώσεως.

6. Στις 3 Οκτωβρίου 2007 η Επιτροπή εξέδωσε την επίδικη απόφαση. Η Επιτροπή αναγνώρισε στην BP το δικαίωμα απαλλαγής από το πρόστιμο το οποίο θα έπρεπε κανονικά να της επιβληθεί, αφού διαπίστωσε ότι πληρούσε τις προϋποθέσεις που διατυπώνονται στο σημείο 11 της ανακοινώσεως περί επιεικείας του 2002[7]. Όσον αφορά την αίτηση των Repsol κ.λπ., η Επιτροπή προέβη σε μείωση κατά 40 % του ποσού του προστίμου το οποίο θα έπρεπε κανονικά να τους επιβληθεί[8]. Κατά συνέπεια, οι Repsol κ.λπ. κρίθηκαν «αλληλεγγύως και εις ολόκληρον» υπεύθυνες για την καταβολή του προστίμου των 80 496 000 ευρώ.

6 — Τα άλλα εμπλεκόμενα μέρη, πλην της BP, ήσαν οι επιχειρήσεις: Productos Asfalticos, SA, Nynäs Petroleo SA και Galp Energiía Espagnña SA.

7 — Οι προϋποθέσεις αυτές ανάγονται στη συνεργασία με την Επιτροπή, στην παύση της συμμετοχής στην παράβαση και στην έλλειψη πρωτοβουλιών για τον εξαναγκασμό άλλων επιχειρήσεων να μετάσχουν στην παράβαση (αιτιολογική σκέψη 573 της επίδικης αποφάσεως).

8 — Βλ. αιτιολογική σκέψη 580 της επίδικης αποφάσεως.

7. Με δικόγραφο που κατέθεσαν ενώπιον του Γενικού Δικαστηρίου μεταξύ της 18ης και της 20ής Δεκεμβρίου 2007, οι Repsol κ.λπ. αμφισβήτησαν τη νομιμότητα του περιεχομένου της επίδικης αποφάσεως και ζήτησαν την εν μέρει ή εν όλω ακύρωσή της. Με την αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση, το Γενικό Δικαστήριο απέρριψε, στο σύνολό τους, τους οκτώ λόγους ακυρώσεως που προέβαλαν οι προσφεύγουσες προς στήριξη του ακυρωτικού αιτήματος και του αιτήματος μεταρρυθμίσεως της προσβαλλομένης αποφάσεως.

IV – Η ενώπιον του Δικαστηρίου διαδικασία και τα αιτήματα των διαδίκων

8. Με δικόγραφο που κατέθεσαν στη Γραμματεία του Δικαστηρίου στις 27 Νοεμβρίου 2013, οι Repsol κ.λπ. άσκησαν αίτηση αναιρέσεως με την οποία ζητούν από το Δικαστήριο να αναιρέσει την αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση και να ακυρώσει την επίδικη απόφαση της Επιτροπής· να μειώσει το ποσό του προστίμου· να διαπιστώσει την υπερβολική και αδικαιολόγητη διάρκεια της ένδικης διαδικασίας ενώπιον του Γενικού Δικαστηρίου και να καταδικάσει την Επιτροπή στα δικαστικά έξοδα. Η Επιτροπή ζητεί από το Δικαστήριο να απορρίψει την αναίρεση και να καταδικάσει τις Repsol κ.λπ. στα δικαστικά έξοδα.

9. Ενώπιον του Δικαστηρίου, οι διάδικοι εξέθεσαν εγγράφως τις απόψεις τους και αγόρευσαν κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση της 15ης Απριλίου 2015.

V – Επί του δευτέρου λόγου αναιρέσεως

Α— *Τα επιχειρήματα των διαδίκων*

10. Με τον δεύτερο λόγο αναιρέσεως, οι Repsol κ.λπ. προσάπτουν στο Γενικό Δικαστήριο ότι υπέπεσε σε πλάνη περί το δίκαιο στις σκέψεις 339 έως 349 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, καθόσον επικύρωσε την εκ μέρους της Επιτροπής ερμηνεία και εφαρμογή της έννοιας των «πραγματικών περιστατικών τα οποία αγνοούσε προηγουμένως η Επιτροπή», του σημείου 23, τελευταίο εδάφιο, της ανακοινώσεως περί επιεικείας του 2002. Πάντως, το εν λόγω σημείο δεν αναφέρεται σε απλή φυσική κατοχή εγγράφων, αλλά απαιτεί τη συνεκτίμηση διαφορετικού κριτηρίου, το οποίο οι Repsol κ.λπ. χαρακτηρίζουν ως «κριτήριο γνώσεως».

11. Οι Repsol κ.λπ. υπογραμμίζουν ότι η δική τους έκθεση των πραγματικών περιστατικών παρέσχε στην Επιτροπή τη δυνατότητα να λάβει γνώση της πραγματικής διάρκειας της συμπράξεως, δηλαδή του γεγονότος ότι αυτή συνεχίσθηκε όχι μέχρι το 1998, όπως είχε πληροφορήσει την Επιτροπή η BP, αλλά μέχρι το 2002. Κατά συνέπεια, δεν θα πρέπει να επιβληθεί στις Repsol κ.λπ. πρόστιμο για το χρονικό διάστημα από το 1998 έως το 2002.

12. Επιπλέον, κατά τις αναιρεσείουσες, την αιτιολογία της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως χαρακτηρίζει σύγχυση σε σχέση με τη νομική επιχειρηματολογία που προέβαλαν πρωτοδίκως οι Repsol κ.λπ.. Η σκέψη 343 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, η οποία δικαιολογεί την εφαρμογή του σημείου 23 της ανακοινώσεως περί επιεικείας του 2002, δεν απαντά στην επιχειρηματολογία των Repsol κ.λπ. ότι οι Repsol κ.λπ. όχι μόνο προσκόμισαν, με την αίτηση επιεικείας που υπέβαλαν, έγγραφα που αποδεικνύουν την πραγματική διάρκεια της συμπράξεως, αλλά και από τη δική τους έκθεση των πραγματικών περιστατικών συνήγαγε η Επιτροπή ότι η BP παρέλειψε να πει την αλήθεια όσον αφορά τη διάρκεια της συμπράξεως.

13. Η Επιτροπή υποστηρίζει ότι ο λόγος αυτός αναιρέσεως προβάλλεται απαραδέκτως. Πράγματι, λαμβανομένου υπόψη του λόγου ακυρώσεως που προέβαλαν οι Repsol κ.λπ. πρωτοδίκως (τμήμα 3.3 του δικογράφου της προσφυγής)[9], ουδέποτε υποστήριξαν ότι έπρεπε να τύχουν μειώσεως επί τη βάσει του αποκαλουμένου κριτηρίου «γνώσεως».

14. Η Επιτροπή εκτιμά ότι ο λόγος αυτός είναι, σε κάθε περίπτωση, αβάσιμος. Υπενθυμίζει ότι το συμπέρασμα του Γενικού Δικαστηρίου ότι η Επιτροπή είχε ήδη πληροφορηθεί την ύπαρξη της συμπράξεως από μια ορισμένη ημερομηνία συνιστά πραγματική διαπίστωση που εμπίπτει στην εξουσία εκτιμήσεως του Γενικού Δικαστηρίου[10]. Επισημαίνει, τέλος, ότι, υπό το πρίσμα του σημείου 7 της ανακοινώσεως περί επιεικείας του 2002, η μείωση ενός προστίμου πρέπει να περιορίζεται στις επιχειρήσεις που παρέχουν στην Επιτροπή αποδεικτικά στοιχεία, τα οποία προσδίδουν προστιθέμενη αξία στις πληροφορίες που είχε ήδη στην κατοχή της. Εξάλλου, θα ήταν δύσκολο, αν όχι αδύνατο, να εφαρμοστεί το κριτήριο που προκρίνουν οι Repsol κ.λπ.

Β— *Επί του παραδεκτού του δευτέρου λόγου αναιρέσεως*

15. Δεδομένων όσων διατείνεται η Επιτροπή, ότι δηλαδή ο δεύτερος λόγος αναιρέσεως αποτελεί νέο λόγο ακυρώσεως, πρέπει, κατ' αρχάς, να κριθεί το παραδεκτό του υπό εξέταση λόγου αναιρέσεως.

16. Συναφώς, πρέπει να υπομνησθεί ότι από το άρθρο 58 του Οργανισμού του Δικαστηρίου συνάγεται ότι οι λόγοι αναιρέσεως πρέπει να στηρίζονται σε επιχειρήματα που αντλούνται από την ενώπιον του Γενικού Δικαστηρίου διαδικασία. Επιπλέον, κατά το άρθρο 170, παράγραφος 1, του Κανονισμού Διαδικασίας του Δικαστηρίου, ο διάδικος δεν μπορεί να μεταβάλει το αντικείμενο της διαφοράς προβάλλοντας για πρώτη φορά ενώπιον του Δικαστηρίου ισχυρισμό ή λόγο που θα μπορούσε να προβάλει ενώπιον του Γενικού Δικαστηρίου, αλλά δεν το έπραξε, εφόσον τούτο θα είχε ως συνέπεια να υποβάλλεται στην κρίση του Δικαστηρίου διαφορά με ευρύτερο περιεχόμενο από εκείνη της οποίας είχε επιληφθεί το Γενικό Δικαστήριο. Συνεπώς, ένας τέτοιος ισχυρισμός ή λόγος πρέπει να θεωρείται ότι απαραδέκτως προβάλλεται κατά το στάδιο της αναιρετικής διαδικασίας[11].

17. Όσον αφορά το εισαγωγικό της πρωτόδικης δίκης έγγραφο, πρέπει να τονισθεί ότι το τμήμα 3.3.1. αυτού είχε τον τίτλο «πρόδηλη πλάνη εκτιμήσεως του ποσοστού μειώσεως βάσει της συνεργασίας με την Επιτροπή, στο πλαίσιο της ανακοινώσεως περί επιεικείας». Από το σημείο 147 του δικογράφου της προσφυγής που περιλαμβάνεται στο εν λόγω τμήμα συνάγεται ότι οι Repsol κ.λπ., ενώ επισήμαναν ότι ήσαν η δεύτερη επιχείρηση που υπέβαλε αίτηση επιεικείας για να τύχει μειώσεως του προστίμου, σαφώς αναφέρθηκαν στο σημείο 23 της ανακοινώσεως περί επιεικείας του 2002, προσάπτοντας στην Επιτροπή ότι δεν έλαβε υπόψη την προστιθέμενη αξία των πληροφοριών τις οποίες παρέσχον και την ημερομηνία υποβολής της αιτήσεως επιεικείας.

18. Επιπλέον, από τα σημεία 150 έως 157 του δικογράφου της προσφυγής προκύπτει ότι το ζήτημα αυτό υποβλήθηκε πρωτοδίκως σε έλεγχο ουσίας, έστω και αν δεν συζητήθηκε υπό την ονομασία του αποκαλουμένου κριτηρίου «γνώσεως». Έτσι, ειδικότερα, στο σημείο 156 του εισαγωγικού της πρωτόδικης δίκης εγγράφου, η επίδικη απόφαση της Επιτροπής επικρίθηκε σαφώς, καθόσον δεν εφήρμοσε το σημείο 23 της ανακοινώσεως περί επιεικείας του 2002. Επιπλέον, στο σημείο 157 του εν λόγω δικογράφου, οι Repsol κ.λπ. υποστήριξαν ότι προσκόμισαν τις πληροφορίες οι οποίες κατέστησαν δυνατή, αφενός, την ερμηνεία των εγγράφων στα οποία αναφέρεται η Επιτροπή και, αφετέρου, τη γνώση των πραγματικών περιστατικών που έλαβαν χώρα κατά το χρονικό διάστημα από το 1998 έως το 2002.

9 — Το σημείο αυτό αναφερόταν σε υποτιθέμενη «πρόδηλη πλάνη εκτιμήσεως ή, επικουρικώς, παραβίαση των γενικών αρχών της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης, της αναλογικότητας και της ίσης μεταχειρίσεως, καθορίζοντας το ποσοστό μειώσεως του προστίμου δυνάμει της ανακοινώσεως περί επιεικείας».

10 — Διάταξη Otis Luxembourg κ.λπ. κατά Επιτροπής (C-494/11 P, EU:C:2012:356, σκέψη 88).

11 — Απόφαση Elf Aquitaine κατά Επιτροπής (C-521/09 P, EU:C:2011:620, σκέψη 35).

19. Όσον αφορά την αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση, το Γενικό Δικαστήριο απεφάνθη, στις σκέψεις 339 έως 349 αυτής, επί της επίδικης αρνήσεως που αντέταξε η Επιτροπή στις Repsol κ.λπ. να εφαρμόσει προς όφελός τους το σημείο 23, τελευταίο εδάφιο, της ανακοινώσεως περί επιεικείας του 2002, με το αιτιολογικό, κατά την αιτιολογική σκέψη 592 της επίδικης αποφάσεως, ότι η Επιτροπή είχε ήδη στην κατοχή της, πριν καν παραλάβει, στις 31 Μαρτίου 2004, τη δήλωση της Repsol που επισυνάφθηκε στην αίτηση την οποία υπέβαλε δυνάμει της εν λόγω ανακοινώσεως του 2002, τις σχετικές πληροφορίες που περιλαμβάνονται σε σύγχρονα με την τέλεση των γεγονότων έγγραφα τα οποία συνελέγησαν στο πλαίσιο ελέγχων της 1ης και 2ας Οκτωβρίου 2002. Ειδικότερα, από τη σκέψη 343 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως προκύπτει ότι «κακώς, επομένως, οι προσφεύγουσες διατείνονται ότι η Repsol παρέσχε με την αίτηση που υπέβαλε δυνάμει της ανακοινώσεως του 2002 τις πληροφορίες οι οποίες κατέστησαν δυνατόν για την Επιτροπή να λάβει γνώση της συμπράξεως που εξακολουθούσε να υφίσταται από το 1998 έως το 2002».

20. Βάσει του συνόλου των ανωτέρω εκτιμήσεων, φρονώ ότι ο υπό εξέταση λόγος αναιρέσεως προβάλλεται παραδεκτώς.

Γ— *Επί των κριτηρίων εφαρμογής από την Επιτροπή του σημείου 23, τελευταίο εδάφιο, της ανακοινώσεως περί επιεικείας του 2002*

1. Γενικές παρατηρήσεις επί του σημείου 23, τελευταίο εδάφιο, της ανακοινώσεως περί επιεικείας του 2002

21. Με τον δεύτερο λόγο αναιρέσεως, οι Repsol κ.λπ. προσάπτουν στο Γενικό Δικαστήριο πλάνη περί το δίκαιο που επηρεάζει την ερμηνεία της ανακοινώσεως περί επιεικείας του 2002.

22. Υπενθυμίζω, εν συντομία, ότι ο σκοπός των προγραμμάτων επιεικείας είναι να επιτευχθεί η καταγγελία της παραβάσεως από τα πρόσωπα που τη διέπραξαν προκειμένου αυτή να τερματισθεί ταχέως και πλήρως. Ο εν λόγω ταχύς και αξιόπιστος εντοπισμός ανταποκρίνεται στο γενικό συμφέρον των αγορών και στην προστασία των ατομικών συμφερόντων των θυμάτων των συμπράξεων [12].

23. Προς τον σκοπό αυτό και για λόγους διαφάνειας, η Επιτροπή εξέδωσε κατευθυντήριες γραμμές, με τις οποίες γνωστοποιεί υπό ποιες συνθήκες θα λαμβάνει υπόψη τις διάφορες περιστάσεις της παραβάσεως, καθώς και τις συνέπειες που τούτο μπορεί να έχει για τον υπολογισμό του ποσού του προστίμου. Επομένως, πρόκειται για κανόνα συμπεριφοράς που υποδεικνύει την ακολουθητέα τακτική από την οποία η διοίκηση δεν μπορεί να παρεκκλίνει σε κάποια συγκεκριμένη περίπτωση χωρίς να προσδιορίσει λόγους που να συνάδουν με την αρχή της ίσης μεταχειρίσεως [13].

24. Όσον αφορά την ανακοίνωση περί επιεικείας του 2002, το Γενικό Δικαστήριο έκρινε ότι η λογική της ανακοινώσεως αυτής ήταν να ενθαρρύνει τις επιχειρήσεις που συμμετέχουν σε παράνομες συμπράξεις να συνεργαστούν με την Επιτροπή στο πλαίσιο της καταπολεμήσεως των συμπράξεων. Υπό το πρίσμα αυτό, το σημείο 23, τελευταίο εδάφιο, της ανακοινώσεως περί επιεικείας του 2002 πρέπει να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι αποσκοπεί στην ανταμοιβή μιας επιχειρήσεως, έστω και αν δεν ήταν η πρώτη που υπέβαλε την αίτηση απαλλαγής σχετικά με την επίμαχη σύμπραξη, εφόσον είναι η πρώτη που προσκόμισε στην Επιτροπή αποδεικτικά στοιχεία σχετικά με πραγματικά περιστατικά τα οποία αγνοούσε η Επιτροπή και τα οποία έχουν άμεση σχέση με τη σοβαρότητα ή τη διάρκεια της συμπράξεως [14].

12 — Chaput, Y., «Philosophie des programmes de clémence et de transaction», σε *Clémence et transaction en matière de concurrence — Actes du colloque du 19 janvier 2005*, σ. 5, που διατίθεται στον δικτυακό τόπο του CREDA (www.creda.ccip.fr).

13 — Αποφάσεις Archer Daniels Midland και Archer Daniels Midland Ingredients κατά Επιτροπής (C-397/03 P, EU:C:2006:328, σκέψη 91) και Χαλκόρ κατά Επιτροπής (C-386/10 P, EU:C:2011:815, σκέψεις 59 και 60).

14 — Απόφαση Transcatab κατά Επιτροπής (T-39/06, EU:T:2011:562, σκέψεις 378 έως 382).

25. Λαμβανομένων υπόψη των χαρακτηριστικών των ανακοινώσεων που απαρίθμησα και στο μέτρο που η διαδικασία επιεικείας έχει εξαιρετικό χαρακτήρα, σε σχέση με τις διατάξεις του δικαίου της Ένωσης που απαγορεύουν τις νοθεύουσες τον ανταγωνισμό συμπράξεις, η αρχή της ασφάλειας δικαίου επιβάλλει να υιοθετηθεί αυστηρή ερμηνεία των διατάξεων της ανακοινώσεως περί επιεικείας του 2002.

2. Επί της έννοιας των «πραγματικών περιστατικών που αγνοούσε προηγουμένως η Επιτροπή»

26. Υπενθυμίζω ότι το σημείο 23, τελευταίο εδάφιο, της ανακοινώσεως περί επιεικείας του 2002 αναφέρεται στα αποδεικτικά στοιχεία σχετικά με «πραγματικά περιστατικά τα οποία αγνοούσε προηγουμένως η Επιτροπή». Η συζήτηση που προκάλεσε η παρούσα υπόθεση καταδεικνύει ότι το γράμμα του εν λόγω σημείου μπορεί να ανοίξει τον δρόμο σε δύο διαφορετικές ερμηνείες.

27. Σύμφωνα με τη γραμματική ερμηνεία, πρόκειται για την έλλειψη *γνώσεως* από την Επιτροπή των κρίσιμων πραγματικών περιστατικών, πράγμα που φαίνεται να προκύπτει και από άλλες γλωσσικές αποδόσεις της διατάξεως [15].

28. Κατά μια δεύτερη ερμηνεία της διατάξεως, προς την οποία κλίνω, μπορεί να εντοπισθεί στην εν λόγω έκφραση ένα αντικειμενικό κριτήριο που τυγχάνει εφαρμογής στην *κοινοποίηση* ή στη *διαβίβαση* αποδεικτικών στοιχείων στην Επιτροπή, παρέχοντας έτσι τη δυνατότητα διακρίσεως των αποδεικτικών στοιχείων που αφορούν νέα πραγματικά περιστατικά από τα αποδεικτικά στοιχεία που είχε ήδη στην κατοχή της η Επιτροπή [16]. Κατ' εμέ, η δεύτερη αυτή ερμηνεία συνάδει περισσότερο προς τα δύο πρώτα εδάφια του σημείου 23 της ανακοινώσεως περί επιεικείας του 2002, τα οποία αφορούν την κατοχή των αποδεικτικών στοιχείων ως κριτήριο που καθορίζει την προστιθέμενη αξία, χωρίς να περιέχουν μνεία περί της γνώσεως της Επιτροπής.

29. Κατά τη νομολογία, από το γράμμα του σημείου 23 της ανακοινώσεως περί επιεικείας του 2002 προκύπτει ότι η μερική απαλλαγή που προβλέπει απαιτεί να συντρέχουν δύο προϋποθέσεις, δηλαδή, *πρώτον*, ότι η επίμαχη επιχείρηση είναι η πρώτη που παρέχει αποδεικτικά στοιχεία για πραγματικά περιστατικά που αγνοούσε προηγουμένως η Επιτροπή και, *δεύτερον*, ότι αυτά τα πραγματικά περιστατικά, λόγω του άμεσου αντικτύπου τους στην εκτίμηση της σοβαρότητας ή της διάρκειας της υποτιθεμένης συμπράξεως, παρέχουν στην Επιτροπή τη δυνατότητα να καταλήξει σε νέα συμπεράσματα για την παράβαση. Ειδικότερα, το Δικαστήριο τόνισε ότι ο όρος «πραγματικά περιστατικά που αγνοούσε [...] η Επιτροπή», σχετικά με την πρώτη προϋπόθεση, είναι σαφής και επιτρέπει να γίνει δεκτή η περιοριστική ερμηνεία του σημείου 23, στοιχείο β', τελευταίο εδάφιο, της ανακοινώσεως περί επιεικείας του 2002, ούτως ώστε να εφαρμόζεται μόνο στις περιπτώσεις κατά τις οποίες μια μετέχουσα σε σύμπραξη εταιρία γνωστοποιεί στην Επιτροπή νέα πληροφοριακά στοιχεία, σχετικά με τη σοβαρότητα ή τη διάρκεια της παραβάσεως, αποκλειομένων των περιπτώσεων κατά τις οποίες η εταιρία απλώς προσκομίζει στοιχεία που ενισχύουν τα στοιχεία που αποδεικνύουν την ύπαρξη της παραβάσεως [17].

30. Η ερμηνεία αυτή στηρίζεται στο γεγονός ότι, εάν οι επιχειρήσεις δεν είχαν το κίνητρο να προσκομίσουν πρώτες αυτές πληροφοριακά στοιχεία και να καταγγείλουν μια σύμπραξη στην Επιτροπή, θα επηρεαζόταν η αποτελεσματικότητα του προγράμματος επιεικείας [18].

15 — Αγγλικό κείμενο: «In addition, if an undertaking provides evidence relating to facts previously unknown to the Commission [...].»· γερμανικό κείμενο: «Falls ein Unternehmen Beweismittel für einen Sachverhalt vorlegt, von denen die Kommission zuvor keine Kenntnis hatte [...]».

16 — Η ερμηνεία του σημείου 23, τελευταίο εδάφιο, της ανακοινώσεως περί επιεικείας του 2002 την οποία προτείνω στηρίζεται στη γενικώς αποδεκτή διάκριση μεταξύ του γεγονότος που πρέπει να αποδειχθεί «Beweistatsache» και του χρησιμοποιούμενου αποδεικτικού μέσου «Beweismittel».

17 — Απόφαση LG Display και LG Display Taiwan κατά Επιτροπής (C-227/14 P, EU:C:2015:258, σκέψη 79) και, υπό την έννοια αυτή, διάταξη Kuwait Petroleum κ.λπ. κατά Επιτροπής (C-581/12 P, EU:C:2013:772, σκέψη 19).

18 — Υπό την έννοια αυτή, απόφαση LG Display και LG Display Taiwan κατά Επιτροπής (EU:C:2015:258, σκέψη 84) και διάταξη Kuwait Petroleum κ.λπ. κατά Επιτροπής (C-581/12 P, EU:C:2013:772, σκέψη 20).

31. Γενικώς, η παρούσα υπόθεση προσφέρει γόνιμο έδαφος για την ανάλυση του εύρους της προπαρατεθείσας νομολογίας. Πράγματι, μια περίπτωση στην οποία θα μπορούσε να τύχει εφαρμογής το σημείο 23, τελευταίο εδάφιο, της ανακοινώσεως περί επιεικείας του 2002 και η οποία δεν έχει ακόμη αντιμετωπισθεί από τη νομολογία είναι, κατ' εμέ, αυτή κατά την οποία ο δεύτερος καταγγέλλων προσκομίζει αποδεικτικό στοιχείο που παρέχει στην Επιτροπή τη δυνατότητα να «αποκωδικοποιήσει» στοιχεία τα οποία έχει μεν ήδη στην κατοχή της, πλην όμως δεν έχει αξιοποιήσει ελλείψει της βασικής πληροφορίας που προσκομίζεται μεταγενέστερα. Η δυνατότητα αυτή δεν εντάσσεται στην «ενίσχυση», αλλά στη «σύσταση» νέου αποδεικτικού στοιχείου.

32. Εν προκειμένω, πάντως, οφείλω να διαπιστώσω ότι το αποκαλούμενο κριτήριο της «γνώσεως», όπως προβάλλεται από τις Repsol κ.λπ., είναι αλυσιτελές, καθόσον δεν αντέχει σε ανάλυση στηριζόμενη στην «κοινή νομική λογική» [19], η οποία εφαρμόζεται στον μηχανισμό επιεικείας, όπως αυτός απορρέει από την ανακοίνωση της Επιτροπής.

33. Πράγματι, υπό το πρίσμα της κοινής νομικής λογικής, είναι σαφές ότι ως θεσμικό όργανο, ήτοι ως συλλογικός φορέας, η Επιτροπή δεν έχει γνωστική ικανότητα αντίστοιχη προς αυτή ενός ατόμου, αλλά μπορεί να την έχει μόνο μεταφορικά [20].

34. Εξάλλου, οι κλασικοί κανόνες που αφορούν τις έννομες συνέπειες που συνδέονται με την κοινοποίηση πραγματικών περιστατικών ή πληροφοριακών στοιχείων στηρίζονται στο τεκμήριο ότι η κατοχή κοινοποιηθέντος εγγράφου ισοδυναμεί με τη γνώση του περιεχομένου του [21]. Εάν αυτό δεν ίσχυε, πολλές διατάξεις του αστικού δικαίου, του διοικητικού δικαίου ή διατάξεις διαδικαστικού χαρακτήρα θα στερούνταν πρακτικής αποτελεσματικότητας.

35. Φρονώ ότι η λογική αυτή ισχύει, τηρουμένων των αναλογιών, και για το σημείο 23, τελευταίο εδάφιο, της ανακοινώσεως περί επιεικείας του 2002. Πράγματι, η Επιτροπή δεν αγνοεί τα πραγματικά περιστατικά ως προς τα οποία διαθέτει αποδεικτικά στοιχεία, ανεξαρτήτως του αν τα εν λόγω στοιχεία εξετάσθηκαν και αναλύθηκαν από τους υπαλλήλους ή το λοιπό προσωπικό ή τις υπηρεσίες της. Παρατηρώ, συναφώς, ότι, κατά το σημείο 23, δεύτερο εδάφιο, της ανακοινώσεως περί επιεικείας του 2002, «η Επιτροπή θα λάβει υπόψη τη χρονική στιγμή *κατά την οποία τα αποδεικτικά στοιχεία* […] υποβλήθηκαν» [22].

36. Διαφορετική προσέγγιση όχι μόνο θα προκαλούσε ανυπέρβλητες αποδεικτικές δυσχέρειες, αλλά θα δημιουργούσε και απαράδεκτη νομική αβεβαιότητα για τις επιχειρήσεις που έχουν καταθέσει αιτήσεις περί εφαρμογής των όρων της επιεικείας.

37. Ας υποθέσουμε ότι δύο επιχειρήσεις, η Α και η Β, αποστέλλουν στην Επιτροπή έγγραφα ισοδύναμης ισχύος, με διαφορά ενός μηνός μεταξύ τους. Η εξέταση των αιτήσεων ανατίθεται σε δύο υπαλλήλους εντός της αρμόδιας υπηρεσίας της Επιτροπής. Όμως, ο υπάλληλος ΑΑ, επιφορτισμένος με την εξέταση της αιτήσεως που υπέβαλε η επιχείρηση Α και περιήλθε πρώτη στην Επιτροπή, είναι γνωστός για τη σχολαστικότητα και τη βραδύτητά του. Επομένως, στο τέλος, ο υπάλληλος ΒΒ, επιφορτισμένος με την εξέταση της αιτήσεως της επιχειρήσεως Β, είναι εκείνος που καταλήγει πρώτος στο συμπέρασμα ότι η δεύτερη αυτή αίτηση περιέχει τα αποδεικτικά στοιχεία που δικαιολογούν την

19 — Αναφέρομαι εδώ στις διαφορετικές περιπτώσεις που δεν έχουν αποτελέσει το αντικείμενο θεωρητικής επεξεργασίας λόγω του ότι είναι πρόδηλες και οι οποίες συνιστούν το δογματικό θεμέλιο του νομικού μας πολιτισμού.

20 — Έτσι, η γνώση ή η έλλειψη γνώσεως ενός στοιχείου εκ μέρους της Επιτροπής δεν μπορεί να καθοριστεί παρά μόνο μέσω της γνώσεως που απέκτησε κάποιος από τους υπαλλήλους της ή από το λοιπό προσωπικό της. Το αποκαλούμενο κριτήριο της γνώσεως, όπως προτείνεται από τις Repsol κ.λπ., θα απαιτούσε τον προσδιορισμό των ατόμων τα οποία έχουν επαρκή γνώση ώστε αυτή να αποδεικνύει τη γνώση του θεσμικού οργάνου.

21 — Συνήθως, η προσωπική και βέβαιη παράδοση, όπως αυτή που πραγματοποιείται με συστημένη επιστολή και αποδεικτικό παραλαβής, ισοδυναμεί με έγκυρη κοινοποίηση. Ο αποδέκτης δεν μπορεί να ισχυριστεί ότι παρέλαβε την επιστολή, αλλά ότι αγνοούσε το περιεχόμενό της διότι δεν την άνοιξε.

22 — Η υπογράμμιση δική μου.

απαλλαγή [23]. Ο υπάλληλος AA υποβάλλει το ίδιο συμπέρασμα μια εβδομάδα αργότερα όσον αφορά την επιχείρηση Α. Στην περίπτωση αυτή, η εφαρμογή του αποκαλουμένου κριτηρίου της «γνώσεως» θα είχε ως συνέπεια να απολέσει η επιχείρηση Α τη δυνατότητα να τύχει της απαλλαγής. Φρονώ, όμως, ότι αυτό καταδεικνύει ότι το εν λόγω κριτήριο δεν συνάδει προς τους στόχους της ανακοινώσεως περί επιεικείας ούτε προς την αρχή της ασφάλειας δικαίου.

38. Υπό το πρίσμα του συνόλου των προηγουμένων σκέψεων, η γνώση πρέπει να προσδιορίζεται σε σχέση με τα αποδεικτικά στοιχεία που είχε ήδη στην κατοχή της η Επιτροπή κατά τον χρόνο υποβολής της δεύτερης αιτήσεως επιεικείας. Επομένως, η βασική λειτουργία του άρθρου 23, τελευταίο εδάφιο, της ανακοινώσεως περί επιεικείας του 2002 έγκειται στην απόδειξη της ροής και της κατατάξεως των πληροφοριών ή των αποδεικτικών στοιχείων που προσκομίζονται στην Επιτροπή [24].

3. Επί της συλλογιστικής του Γενικού Δικαστηρίου στην αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση

39. Στις σκέψεις 339 έως 349 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, το Γενικό Δικαστήριο στηρίχθηκε σε δύο βασικά στοιχεία. Κατ' αρχάς, αναφέρθηκε στο σημείο 592 της επίδικης αποφάσεως της Επιτροπής, του οποίου το περιεχόμενο δεν αμφισβητήθηκε και από το οποίο προκύπτει ότι η Επιτροπή είχε στην κατοχή της τα έγγραφα που αποδεικνύουν τη διάρκεια της συμπράξεως μεταξύ του 1998 και του 2002. Επομένως, το Γενικό Δικαστήριο εξέλαβε ως δεδομένο ότι η αιτιολογική σκέψη 592 της επίδικης αποφάσεως, η οποία παρέπεμπε σε 38 άλλες αιτιολογικές σκέψεις, αρκούσε για την αντίκρουση των αιτιάσεων των Repsol κ.λπ. Δεύτερον, αφού, κατά το Γενικό Δικαστήριο, το γεγονός αυτό έχει αποδειχθεί, το Γενικό Δικαστήριο εκτίμησε την προστιθέμενη αξία των πραγματικών περιστατικών τα οποία εξέθεσε η Repsol και ανάγονταν στην επίμαχη χρονική περίοδο και κατέληξε στο συμπέρασμα ότι δεν μπορεί να θεωρηθεί ότι αυτά προσδίδουν εξαιρετική προστιθέμενη αξία στη συνεργασία τους.

40. Συναφώς, υπενθυμίζω ότι στην υπόθεση LG Display και LG Display Taiwan κατά Επιτροπής, το Δικαστήριο διαπίστωσε ότι «από […] τη[ν] αναιρεσιβαλλομένη[…] απ[όφαση] προκύπτει ότι το Γενικό Δικαστήριο, στο πλαίσιο της κυριαρχικής εκτιμήσεως των πραγματικών περιστατικών, επισήμανε, χωρίς να προβληθεί καμία παραμόρφωση σχετικώς, ότι, "κατά τη στιγμή της υποβολής της από 20 Ιουλίου 2006 δηλώσεως των προσφευγουσών, *η Επιτροπή δεν αγνοούσε, λόγω των στοιχείων που προσκόμισε* […], ότι συνεχίστηκαν και το 2005 οι διμερείς επαφές μεταξύ ορισμένων από τους συμμετέχοντες στη σύμπραξη"». Η διαπίστωση αυτή οδήγησε το Δικαστήριο να επικυρώσει την απόφαση του Γενικού Δικαστηρίου [25].

41. Βεβαίως, στην αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση, το Γενικό Δικαστήριο έκρινε, στη σκέψη 341, ότι, «όπως επισημαίνει στην αιτιολογική σκέψη 592 της προσβαλλομένης αποφάσεως, *η Επιτροπή είχε ήδη στην κατοχή της*, πριν καν […] παραλάβει, στις 31 Μαρτίου 2004, τη δήλωση της Repsol […], άλλες σχετικές πληροφορίες». Επομένως, είναι αληθές ότι ο έλεγχος του Γενικού Δικαστηρίου μπορεί να φανεί λακωνικός και θα μπορούσε μάλιστα να υποστηριχθεί ότι το Γενικό Δικαστήριο δεν εξακρίβωσε αν, στην παρούσα υπόθεση, η κατοχή των αποδεικτικών στοιχείων ισοδυναμούσε με τη γνώση του περιεχομένου τους.

23 — Διευκρινίζω ότι η ανακοίνωση περί επιεικείας του 2002 ορίζει τις προϋποθέσεις υπό τις οποίες οι επιχειρήσεις που συνεργάζονται με την Επιτροπή κατά τη διάρκεια έρευνας που επισπεύδει η Επιτροπή σχετικά με κάποια σύμπραξη θα μπορέσουν να απαλλαγούν από πρόστιμα ή να τύχουν μειώσεως του ποσού του προστίμου που άλλως θα όφειλαν να καταβάλουν. Στην περίπτωση πλειόνων αιτήσεων επιεικείας που αφορούν την ίδια παράβαση, η πρώτη αίτηση θεωρείται ως αίτηση απαλλαγής και οι επόμενες αιτήσεις ως αίτηση μειώσεως του προστίμου, εκτός εάν η πρώτη αίτηση απορριφθεί. Εν προκειμένω, θεωρήθηκε ότι οι Repsol κ.λπ. ζήτησαν μείωση του ποσού του προστίμου.

24 — Όπως καθίσταται σαφές στην απόφαση Solvay κατά Επιτροπής (C-110/10 P, EU:C:2011:687), υπάρχουν και περιπτώσεις στις οποίες η Επιτροπή χάνει τμήμα των αποδεικτικών στοιχείων, πράγμα που δεν συμβαίνει εν προκειμένω

25 — EU:C:2015:258, σκέψη 80.

42. Πάντως, λαμβανομένου υπόψη ότι το αποκαλούμενο κριτήριο της γνώσεως δεν ασκεί επιρροή, είμαι της γνώμης ότι η κατοχή αποδεικτικών στοιχείων ισοδυναμεί, στο πλαίσιο αυτό, με γνώση του περιεχομένου τους. Ανεξαρτήτως του αν η συλλογιστική αυτή του Γενικού Δικαστηρίου θα πρέπει να θεωρηθεί ως η διαπίστωση των πραγματικών περιστατικών ή ως ο νομικός χαρακτηρισμός των πραγματικών περιστατικών, ο αλυσιτελής χαρακτήρας του αποκαλούμενου κριτηρίου της γνώσεως με οδηγεί στην απόρριψη των επικρίσεων των Repsol κ.λπ.

43. Υπό τις συνθήκες αυτές, τα στοιχεία της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως που αφορά ο δεύτερος λόγος αναιρέσεως δεν πάσχουν από πλάνη περί το δίκαιο, οπότε ο λόγος αυτός πρέπει να απορριφθεί ως αβάσιμος.

VI – Πρόταση

44. Για τους λόγους αυτούς και υπό την επιφύλαξη της εξετάσεως άλλων λόγων αναιρέσεως, προτείνω στο Δικαστήριο να απορρίψει τον δεύτερο λόγο αναιρέσεως και να επιφυλαχθεί ως προς τα δικαστικά έξοδα.